

**SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI
PROGRAMU WSPIERANIA RODZINY
DLA MIASTA RACIBÓRZ ZA ROK 2024**

Rada Miasta Racibórz Uchwałą nr LXI/870/2023 z dnia 30 sierpnia 2023 r. przyjęła Program Wspierania Rodziny dla Miasta Racibórz na lata 2023-2025, który powstał w oparciu o artykuł 176 pkt 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 r. (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz.177).

Ustawa wprowadziła zadania oraz obowiązki sprawozdawcze, które obligują wójtów, burmistrzów i prezydentów do przygotowania sprawozdań dotyczących realizacji zadań wynikających z w/w ustawy do dnia 31 marca każdego roku.

Katalog zadań, realizowanych przez samorząd gminny zawiera:

- 1) opracowanie i realizację 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny;
- 2) tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny;
- 3) tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez:
 - a) zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,
 - b) organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,
 - c) prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci;
- 4) finansowanie:
 - a) podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,
 - b) kosztów związanych z udzielaniem pomocy, ponoszonych przez rodziny wspierające;
- 5) współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym;
- 6) sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego;
- 7) prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka w rodzinie zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy.

Zadania z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej są realizowane zgodnie z zasadą pomocniczości, zwłaszcza, gdy przepisy przywołanej

ustawy przewidują możliwość zlecenia realizacji tych zadań przez organy jednostek samorządu terytorialnego.

Na terenie naszego miasta działania na rzecz rodzin wymagających wsparcia realizują: Ośrodek Pomocy Społecznej, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, szkoły, przedszkola, Sąd Rejonowy, kuratorzy zawodowi i społeczni, Policja, Urząd Miasta, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie oraz organizacje pozarządowe realizujące zadania na rzecz wspierania rodziny.

Adresatami programu są rodziny z dziećmi, zamieszkujące na terenie Miasta Racibórz. Finansowanie Programu odbywa się ze środków budżetu miasta, dotacji z budżetu państwa na dofinansowanie zadań własnych, dotacji z budżetu państwa na realizację zadań zleconych, programów rządowych z zakresu wspierania rodziny oraz innych środków pozyskanych w ramach konkursów dotacyjnych.

Celem głównym Programu jest tworzenie sprzyjających warunków dla funkcjonowania rodziny, a nie bezpośrednie zaspokajanie jej potrzeb.

W 2024 roku na terenie Miasta Racibórz realizowane były działania i przedsięwzięcia w obszarach określonych programem tj.:

1. Zapewnienie rodzinom żyjącym w trudnych warunkach materialnych socjalnego bezpieczeństwa poprzez dostarczenie usług i świadczeń.

Zadowolająca sytuacja materialna rodziny determinuje w znacznym stopniu zabezpieczanie potrzeb rodziny, zarówno tych podstawowych jak i wyższego rzędu. To dzięki środkom materialnym można zabezpieczyć potrzeby żywnościowe, mieszkaniowe, ale również zdrowotne, edukacyjne czy dalej idąc potrzeby kulturalne i rekreacyjne.

Niedostateczna ilość środków materialnych zaburza funkcjonowanie rodziny poprzez zachwianie poczucia bezpieczeństwa, rodzi sytuacje stresogenne, które mogą prowadzić do wielu dysfunkcji. Pomoc rodzinie poprzez dostarczenie środków materialnych jak i niematerialnych w celu zabezpieczenia potrzeb jej członków, pozwala na przeciwdziałanie powstawaniu dysfunkcji.

Raciborskie rodziny w 2024 roku korzystały z licznych świadczeń szeroko rozumianej pomocy społecznej przyznawanej, między innymi, na podstawie ustawy o pomocy społecznej, ustawy o świadczeniach rodzinnych, ustawy o pomocy państwa w wychowaniu, ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów.

Tabela nr.1

Pomoc materialna udzielana rodzinom w 2024 roku		
L.p.	Rodzaj świadczenia	Liczba rodzin
1.	Zasiłek rodzinny z dodatkami	303
2.	Świadczenie wychowawcze „500+”	7
3.	Świadczenie rodzicielskie	99
4.	Świadczenie pielęgnacyjne	293
5.	Zasiłek pielęgnacyjny	1671
6.	Zasiłek dla opiekuna osoby niepełnosprawnej	1
7.	Jednorazowe świadczenie na podstawie ustawy „Za życiem”	2
8.	Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka	78
9.	Specjalny zasiłek opiekuńczy	0
10.	Fundusz Alimentacyjny	152
11.	Stypendia socjalne (Polska)	8
12.	Stypendia socjalne (Ukraina)	3
13.	Zasiłki szkolne	3

Źródło: Dane OPS Racibórz

W celu wzmocnienia funkcji rodziny i budowania więzi rodzinnych Miasto Racibórz realizowało także programy dla rodzin wielodzietnych. Gminny Program „Rodzina +” skierowany jest do rodzin wielodzietnych zamieszkałych na terenie Miasta Racibórz. Celem Programu jest zwiększenie możliwości zaspokojenia potrzeb tych rodzin, w szczególności: rekreacyjnych, sportowych i kulturalnych oraz promocja rodziny, jako podstawowej i najważniejszej komórki społecznej. Program realizowany jest poprzez opracowanie, promocję i koordynację ulg w różnych dziedzinach usług.

Ponadto zgodnie z ustawą z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny w Mieście Racibórz realizowane były działania wprowadzone zapisami ustawy tj: zapewniono dostęp do szeregu uprawnień przysługujących członkom rodziny wielodzietnej, polegających na przyznaniu korzystniejszego od ogólnie obowiązującego dostępu do towarów, usług lub innych form działalności na podstawie wydanych Kart Dużej Rodziny. Ustawa określa zasady przyznawania członkom rodziny wielodzietnej Karty Dużej Rodziny, sposób przyznawania im uprawnień oraz sposób realizacji i finansowania zadań wynikających z ustawy. Dostęp do towarów

i usług na korzystnych warunkach sprzyja zaspakajaniu potrzeb rodzin również w dziedzinie kultury i wypoczynku oraz spędzania wspólnie wolnego czasu. Dzieciom i młodzieży z rodzin, w których kryterium dochodowe nie przekracza 200% kryterium dochodowego na osobę w rodzinie określonego w ustawie o pomocy społecznej tj. kwoty 1646 zł na osobę w rodzinie może być przyznany posiłek w szkole na podstawie programu „Posiłek w szkole i w domu”. Posiłek taki może być również przyznany dziecku na wniosek Dyrektora. Finansowanie w/w zadania jest dotowane z budżetu państwa w 60% kosztu realizacji zadania.

Tabela nr. 2

Pomoc niematerialna udzielona rodzinom w 2024 roku		
L.p.	Rodzaj świadczenia - usługi	Liczba osób
1.	Wydanie Karty Dużej Rodziny	357
2.	Wyżywienie w szkołach i przedszkolach na podstawie decyzji administracyjnej	100
3.	Wyżywienie w szkołach i przedszkolach na wniosek Dyrektora placówki	13
4.	Stypendium dla uczniów o charakterze socjalnym	8
5.	Zasiłki szkole	3

Źródło: UM Racibórz, OPS Racibórz

W ramach wsparcia rodzin z dziećmi, w rodzinach które nie przekraczają kryterium ustawowego pomocy społecznej przyznawane są stypendia dla uczniów o charakterze socjalnym oraz zasiłki szkolne. W 2024 roku z pomocy w formie stypendium skorzystało 8 dzieci oraz 3 dzieci z zasiłku szkolnego.

2. Wspieranie rodzin niewydolnych wychowawczo celem przywrócenia ich prawidłowego funkcjonowania.

Rodzina jest podstawową i najważniejszą komórką społeczną. To tam dokonuje się kształtowanie naszego społeczeństwa. Instytucje państwowe oraz organizacje pozarządowe prowadzą działalność wspierającą i edukacyjną na rzecz rodziny. W sytuacji, gdy rodzina nie jest w stanie przy wykorzystaniu własnych uprawnień i możliwości zabezpieczyć swych potrzeb konieczne jest wsparcie zewnętrzne. Takie wsparcie organizowane jest również w Mieście Racibórz. Zadania realizowane są przez jednostki organizacyjne pomocy społecznej tj. Ośrodek Pomocy Społecznej oraz

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, jak również przez jednostki oświatowe: Poradnię Psychologiczno- Pedagogiczną, szkoły, przedszkola.

Działania wspierające rodzinę podejmują także organizacje pozarządowe działające na terenie naszego Miasta. Działania powyższych instytucji są wyspecjalizowane i dostosowane do realnych potrzeb rodziny. Tylko szybka i adekwatna do potrzeb danej rodziny pomoc daje gwarancję zażegnania kryzysu i przywrócenie rodzinie zdolności do samodzielnego funkcjonowania.

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w celu wsparcia rodziny, dziecko może zostać objęte opieką i wychowaniem w placówce wsparcia dziennego. Placówka Wsparcia Dziennego prowadzona jest w naszym Mieście przez Stowarzyszenie na rzecz Rozwoju Dzieci, Młodzieży i Rodziny „Pomocna Dłoń” i realizuje pomoc w formie pracy podwórkowej i wspierającej w placówce. Miasto udziela dotacji na prowadzenie w/w placówki.

Placówka w 2024 roku zapewniała dzieciom i młodzieży opiekę i wychowanie poprzez działanie zatrudnionych wychowawców, pedagogów ulicy, instruktorów oraz wolontariuszy, pomoc w nauce (korepetycje, współpraca z pedagogami szkolnymi i nauczycielami podopiecznych), organizację czasu wolnego, zabawę i zajęcia m.in. sportowe, rozwój zainteresowań, wokalnych, plastyczno-technicznych, kulinarnych, tanecznych, a także organizację wycieczek pieszych i rowerowych. Placówka zapewniała również możliwość konsultacji psychiatry dziecięcego. Liczba dzieci uczęszczających do Placówki Wsparcia Dziennego wynosiła 30.

Bezpośredniej pomocy psychologiczno-pedagogicznej udzielała zarówno dzieciom jak i rodzicom Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Raciborzu.

Do zadań Poradni należy m. in. diagnozowanie dzieci i młodzieży. Efektem diagnozowania dzieci i młodzieży jest wydanie opinii lub wydanie orzeczenia o potrzebie: kształcenia specjalnego, zajęć rewalidacyjno-wychowawczych, indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego lub indywidualnego nauczania dzieci i młodzieży, objęcie dzieci i młodzieży bezpośrednią pomocą psychologiczno-pedagogiczną. W roku 2024 przeprowadzono następujące konsultacje psychologiczne:

1) w formie stacjonarnej:

- dla uczniów szkół ponadpodstawowych –10,
- dla uczniów szkół podstawowych – 57,
- dla rodziców – 221,

- dla nauczycieli – 76,
- 2) w środowisku – 74.

W sytuacji, gdy rodzina przeżywa trudności w wypełnianiu swoich funkcji opiekuńczo-wychowawczych może uzyskać wsparcie asystenta rodziny. Do głównych zadań asystenta rodziny należy w szczególności:

- udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego,
- udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych, psychologicznych i wychowawczych,
- motywowanie do udziału w zajęciach grupowych dla rodziców, mających na celu kształtowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psychospołecznych,
- podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin.

Ośrodek Pomocy Społecznej zatrudnia 5 asystentów rodziny. W okresie sprawozdawczym wsparciem asystenta rodziny objętych było 78 rodzin, w których wychowywało się 185 dzieci, w tym 1 rodzina z dzieckiem posiadającym zaświadczenie o ciężkim i nieodwracalnym upośledzeniu, które powstało w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu, w oparciu o ustawę o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”. Wśród rodzin objętych asystenturą 64 rodziny zostały zobowiązanych przez Sąd do współpracy z asystentem rodziny oraz 14 przez pracownika socjalnego. Koszty na zatrudnienie asystentów rodziny w części pochodzą z budżetu miasta w części zaś finansowane są z budżetu państwa jako dotacja w ramach rządowego programu „Asystent rodziny”. W 2024 roku wydatki na wynagrodzenia dla asystentów rodziny wyniosły **471 152,09 zł.** z czego: 376 574,95 zł. z budżetu miasta oraz 94 577,14 zł. z budżetu państwa.

W sytuacji zabezpieczenia żywotnych interesów rodziny oraz bezpieczeństwa jej członków dochodzi do uruchomienia szczególnych form pomocy, do których należy zapewnienie schronienia i umieszczenie dzieci w pieczy zastępczej.

W 2024 roku ze schronienia w Domu dla Matek z Dziećmi „Maja” prowadzonym przez Stowarzyszenie Przyjaciół Człowieka „Tęcza” skorzystało 15 kobiet i 21 dzieci.

W przypadku, gdy rodzina przeżywa trudności w pełnieniu ról opiekuńczo-wychowawczych a pomoc ze strony asystenta rodziny nie jest wystarczająca i skuteczna postanowieniem Sądu Rodzinnego dzieci z takiej rodziny mogą być umieszczone w rodzinnej lub instytucjonalnej pieczy zastępczej.

W przypadku umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi odpowiednio wydatki za pobyt dziecka w wysokości:

- 10% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka - w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 30% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka - w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 50% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka - w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

W 2024 roku rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej przebywało 50 dzieci w tym:

- 15 dzieci przebywało w rodzinach zastępczych spokrewnionych,
- 14 dzieci w rodzinach niespokrewnionych,
- 2 dzieci w Pogotowiu Opiekuńczym,
- 15 dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych (w Samborowicach, Kuźni Raciborskiej, Cyprzanowie oraz Pogrzebieniu),
- 1 dziecko w Specjalnym Ośrodku Wychowawczym,
- 3 dzieci w Okręgowym Ośrodku Wychowawczym.

Pieczka zastępcza zapewnia m.in. pracę z rodziną umożliwiającą powrót dziecka do rodziny biologicznej lub gdy jest to niemożliwe – dążenie do przysposobienia dziecka, a w przypadku braku możliwości przysposobienia dziecka – opiekę i wychowanie w środowisku zastępczym, przygotowanie dziecka do godnego, samodzielnego i odpowiedzialnego życia. Do rodziny biologicznej powróciło 2 dzieci.

Wydatki za pobyt dzieci w rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej ponoszone są z budżetu miasta Racibórz i wynoszą odpowiednio: 1 424 716,32 zł. za pobyt w placówkach opiekuńczo – wychowawczych, 1 110 795,20 zł. za pobyt w rodzinach zastępczych oraz 399 929,44 zł. za pobyt w ośrodku wsparcia (Dom dla Matek z Dziećmi „Maja.”

3. Zapewnienie bezpieczeństwa dziecku i rodzinie poprzez podejmowanie działań interdyscyplinarnych.

Zarządzeniem nr 2989/2023 Prezydenta Miasta Racibórz z dnia 1 grudnia 2023 r. powołano skład Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej w Gminie Racibórz zgodnie z nowelizacją ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Do zadań Zespołu Interdyscyplinarnego należy m in. diagnozowanie problemu przemocy domowej, podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku, rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielania pomocy w środowisku lokalnym, monitorowanie zjawiska przemocy oraz prowadzenie procedury „Niebieskie Karty”, a także podejmowanie działań w stosunku do osób, które stosują przemoc domową – w tym wydawanie skierowań do udziału w zajęciach korekcyjno – edukacyjnych i psychologiczno – terapeutycznych.

W 2024 roku do Zespołu Interdyscyplinarnego wpłynęło 187 formularzy „Niebieska Karta” cz. A, z czego:

- 167 sporządzonych przez funkcjonariuszy policji,
- 11 sporządzonych przez pracowników socjalnych Ośrodka Pomocy Społecznej,
- 8 sporządzone przez pracownika oświaty – pedagoga szkolnego, psychologa szkolnego
- 1 sporządzona przez służbę zdrowia.

W ramach ustalonego planu pomocy rodzinom i osobom dotkniętym problemem przemocy domowej:

- a) złożono 72 wnioski do III Wydziału Rodzinnego Sądu Rejonowego w Raciborzu z prośbą o wgląd w sytuację małoletnich członków rodziny;
- b) w sprawie 14 procedur przekazano zgromadzoną dokumentację prowadzonej procedury „Niebieskie Karty” do Sądu Rejonowego w Raciborzu;
- c) w sprawie 44 procedur złożono wnioski do Wydziału Kryminalnego KPP w Raciborzu o możliwości popełnienia przestępstwa;
- d) w sprawie 29 procedur przekazano zgromadzoną dokumentację prowadzonej procedury „Niebieskie Karty” do toczącego się postępowania w Wydziale Kryminalnym KPP w Raciborzu;
- e) w sprawie 67 procedur nawiązano współpracę i przekazano dokumenty do innych Zespołów Interdyscyplinarnych poza Gminą Racibórz;

- f) dla 28 osób wskazanych, jako stosujących przemoc domową wydano skierowania do udziału w zajęciach korekcyjno – edukacyjnych;
- g) w sprawie 38 rodzin pracownik socjalny występował w charakterze świadka w Wydziale Kryminalnym KPP w Raciborzu, w sprawie 3 rodzin przed Sądem Rejonowym w Raciborzu;
- h) wystosowano 144 pisemnych wezwań dla osób stosujących przemoc, 49 pisemnych zaproszeń dla osób doznających przemocy;
- i) w sprawie 1 rodziny zgłoszono do Prokuraturze Rejonowej w Raciborzu możliwość popełnienia przestępstwa;
- j) w sprawie 47 osób złożono wnioski o przebadanie pod kątem uzależnienia od alkoholu do GKRPA.

W 2024 roku odbyło się 410 spotkań powołanych grup diagnostyczno – pomocowych. Członkowie grup spotykali się w trybie interwencyjnym, a skład członków był ruchomy i zależny od indywidualnych potrzeb poszczególnych rodzin. W pracach grup diagnostyczno – pomocowych brali udział dzielnicowi, w których rewirze zamieszkuje dana rodzina, kuratorzy sądowi, pracownicy socjalni, pedagodzy, przedstawiciele placówek oświatowych, do których uczęszczają dzieci zagrożone przemocą oraz przedstawiciel GKRPA.

4. Podnoszenie kwalifikacji pracowników instytucji i organizacji wspierających rodzinę.

Pracownicy socjalni oraz asystenci rodziny stale podnoszą swoje kwalifikacje zawodowe poprzez udział w szkoleniach oraz seminariach. Ponadto pracownicy na bieżąco śledzą przepisy z zakresu bieżących ustaw, ponadto asystenci rodziny uczestniczą raz w miesiącu w szkoleniach z zakresu superwizji.

5. Sporządzenie sprawozdań

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 r. (t.j. Dz. U. 2024 r. poz.177) do 31 lipca każdego roku oraz do 31 stycznia roku następnego sporządzane są sprawozdania rzeczowo-finansowe z wykonania przez gminę zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz przekazywane są do Wojewody za pośrednictwem systemu teleinformatycznego.

DYREKTOR
Śródkła Pomocy Społecznej
Danuta Rassek
mgr Danuta Rassek

